



Received	Reviewed	Published	Doi Number
27.03.2021	29.04.2021	30.06.2021	10.29228/ijlet.50583

The Value of Love in The Stories Written by Nuran Turan¹

Hediye İNER² & Şerife AKPINAR³

ABSTRACT

Transmission of values to next generations enables the social unity and solidarity. This is the reason why it's of great importance to transmit these values to next generations. Educating individuals cognitively instead of teaching them moral values brings about some misbehaviours like robbery, deception, egoism, undutifulness, by causing social distortion. Values education studies in Turkey and all over the world concentrates on solving such problems. It's among the aims of values education studies to find out and analyze the messages of the books, which are considered as children's literature works, in terms of values education. In this study, "the value of love" and other related sub values in the Turkish Theme Stories that bear qualifications, which make the stories readable for secondary school students, and written by Nuran Turan, whose works have been translated into a number of languages, have been analyzed. The value of love in the author's works is identified within the framework of some sub themes such as humanism, love of family, love of animals, love of reading and patriotism. The "descriptive analysis" of the data gained from the analysis of the stories is also available in this study. In addition, the author's place in the children's literature has been put forth in consideration of her life, works and literary identity. The information about the author's life in this study has been collected by interviewing with the author herself and with the help of the author's opinions and the data gained from various interviews. In this study, it is aimed to make Nuran Turan, who is a children's literature author, and her stories widely known by large masses and particularly by the education world through analyzing the value of "love" in her stories.

Key Words: Nuran Turan, children's literature, values education, the value of love

Nuran Turan'ın Hikâyelerinde Sevgi Değeri

ÖZET

Toplumsal birlik ve beraberliğin sağlanması, değerlerin gelecek nesillere aktarılması ile mümkün olacaktır. Bunun için değerleri aktarılabilir büyük bir önem teşkil etmektedir. Bireylerin, sadece bilişsel olarak eğitilip ahlâk eğitimi yönünden eksik bırakılması toplumda dönüşü olmayan tahribatlara yol açabilir; hırsızlık, yalancılık, bencillik, sorumsuzluk gibi olumsuz davranışlar ortaya çıkarabilir. Bunun gibi problemlerin çözümü için dünyada ve ülkemizde değerler eğitimi çalışmalarına ağırlık verilmektedir. Çocuk edebiyatı çerçevesinde değerlendirilen kitaplarda yer alan iletilerin tespit edilerek değerler eğitimi açısından incelenmesi değerler eğitimi çalışmalarının hedefleri arasındadır. Çalışmamızda, eserleri pek çok dile çevrilmiş çocuk hikâyesi yazarı Nuran Turan'ın, ortaokul öğrencilerinin okuyabileceği niteliklere sahip Türkçe Tema Hikâyelerinde yer alan "sevgi değeri" ve ilgili alt değerler ele alınarak incelenmiştir. Yazarın eserlerinde sevgi değeri; insan sevgisi, aile sevgisi, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, okuma sevgisi ve vatan sevgisi gibi alt temalar şeklinde tespit edilmiştir. Hikâyelerin incelenmesinden elde edilen veriler üzerinde "betimsel analiz" yapılmıştır. Ayrıca yazarın hayatı, eserleri ve edebî kişiliği incelenerek çocuk edebiyatı alanındaki yeri tespit edilmiştir. Bu çalışmada yazarın hayatı hakkındaki bilgilere, kendisi ile görüşülerek, yazarın görüşlerinden yararlanılarak ve çeşitli röportajlardan sağlanan veriler kullanılarak ulaşılmıştır. Bu çalışma ile çocuk edebiyatı yazarı Nuran Turan'ın hikâyelerinde "sevgi" değeri incelenerek yazarın ve hikâyelerinin başta eğitimciler olmak üzere geniş kitlelerce tanınmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nuran Turan, çocuk edebiyatı, değerler eğitimi, sevgi değeri.

¹ Bu makale, "Nuran Turan'ın Hikâyelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden (Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2020) faydalanılarak oluşturulmuştur.

² Bilim Uzm., Türkçe Öğretmeni, MEB, e-posta: hediyeoz2017@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1706-0483.

³ Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, e-posta: sakpinar@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2821-517X.

Giriş

Edebî eserler, değerlerimizi gelecek nesillere aktarmamızı sağlayan önemli bir araçtır. Ailede başlayan değerler eğitimi, okullarda çocuklara edebî zenginliklerle sunulmakta ve öğretilmektedir. Çocuk, okul ortamında edebî eserlerle tanışır ve yaşamı boyunca farklı edebî türleri öğrenir.

“Edebi eserlerin çoğu, insanı eğitmek maksadıyla yazılmıştır. Türk edebiyatında Yunus Emre, Mevlânâ, Nâbî, Namık Kemal, Ahmet Mithat, Tevfik Fikret, Mehmet Akif, Hüseyin Rahmi gibi pek çok yazar ve şair eserlerini insana değerleri öğretmeyi amaçlayarak yazmıştır.” (Demirel, 2010, s.70). Bu eserleri okuyan çocuklar, toplumumuzu oluşturan değerleri edebî zevk ışığında öğrenme imkânı bulabilecek ve kendi değerler sistemini oluşturacaktır.

Değerler eğitiminin en önemli hedeflerinden biri, öğrencilerin bilişsel ve ruhsal olarak dengeli bir kişilik oluşturmalarını sağlamaktır. Çünkü değerler, bireylerin davranışlarını şekillendirmede önemli bir rol üstlenir. “Millî, manevî ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmede Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın katkısı son derece büyüktür. Öğrencilere metinler aracılığıyla değerler Türkçe öğretiminde kazandırılmaktadır.” (Ceran, 2018, s.222).

Türkçe derslerinde, öğretim programlarında da belirtildiği üzere, kültürel zenginliğimiz olan değerlerin edebî eserler ile aktarılması uygun görülmüştür. Edebî eserler, çocuklarda estetik haz uyandırır, onları eğlendirir, çocukların duygu ve düşünce dünyasını şekillendirir ve aynı zamanda onların değerleri öğrenip içselleştirmesine olanak sağlar.

Öğrenciler, metinlerde yer alan iletileri tespit edip benimseme yoluyla değerleri öğrenme imkânı bulabilecektir. Çocuğun bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimini destekleyen iletiler içeren metinler, çocuğun değerleri içselleştirmesine olumlu katkı sağlayacaktır. Edebî eserlerde değer öğretiminin “çocuğa göre” yapılabilmesi için iletilerin taşınması gereken özellikler vardır. Bu özellikler şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Seçilen içeriğin, çocuğun ilgilerini devindirip onun düş kurma, düşünme, heyecanlanma ve eğlenme gereksinmesine yanıt vermesi gerekir.
- b) Çocuklar kaynağını sevgiden alan konularda duyarak, gülerek, düşünerek, hüznlenerek dostluğun, barışın, çalışkanlığın, paylaşmanın yüceliğini sezebilmeli, güven duygularını geliştirebilmelidir.
- c) Kitaplardaki karakterler, çocukların yaş ve deneyim zenginliğine koşut olarak, insan gerçekliğini sezdirene özellikler taşımalıdır.
- d) Dil bilinci ve duyarlılığının oluşması için doğal bir öğrenme ortamı yaratmalıdır.
- e) Çocukların duygu ve düşünce dünyasında güzel duyuşsal etkiler uyandırarak onlara yaşantılar edindirme sorumluluğu taşır.
- f) Temel eğitim ilkelerinin kılavuzluğunda, çocuğun gelişim özelliklerine ve evrensel değerlere uygunluğu açısından sınanmalıdır. (Sever, 2007, s.48-52).

Edebî eserlerle değerler eğitimi yapılmalı ve çocukların edebî metinlerde yer alan değerleri içselleştirip kazanması amacı güdülmelidir. Bir toplumun değerleri ile olan bağlarının kopmasına engel olmak, edebî eserler vasıtasıyla değerleri gelecek nesillere kazandırarak mümkün olabilir.

Nuran Turan'ın Hayatı

Nuran Turan, 1938 yılında İstanbul'da doğmuştur. Yazar, "Eğitimimi: Mersin Cumhuriyet İlkokulu, Mersin Lisesi Ortaokulu, lise birinci ve ikinci sınıfları Kandilli Kız Lisesi, lise son sınıfı Mersin Lisesinde sonra İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi ve İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadı Enstitüsünde tamamladım."⁴ diyerek eğitimi hakkında bilgiler vermiştir. Üniversite yıllarında Sabri Esat Siyavuşgil, Haldun Taner, Burhan Felek, Cevat Fehmi Başkut, Zafer Tunaya gibi hocalardan eğitim almış, onlarla tanışma imkânı bulmuştur.

Yazar, ortaokul yıllarından arkadaşı Barlas Turan ile evlenmiş; üç çocuk ve dört torun sahibi olmuştur. Sık sık Amerika'ya oğullarının yanına giden Nuran Turan, çeşitli ülkelere seyahat etme imkânı bulmuştur. Ayrıca kayak ile ilgilenmekte ve resim koleksiyonerliği yapmaktadır.

Nuran Turan, belli bir süre çeşitli gazetelerde muhabirlik ve yazı işleri ile ilgilenmiştir. Oğlunun devam ettiği anaokulunda üç yıl boyunca derslerin bitiminde çocuklara masal anlatmış, onlar ile ilgilenmiştir. Daha sonraları ise eşiyle beraber inşaat şirketlerinde çalışmıştır. "Nuran Turan o dönem inşaatını yaptıkları Çapa Tıp Fakültesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin bazı binalarındaki şantiyelere gitmiştir. Daktilo, muhasebe, şoförlük gibi her işi yapmıştır, kısacası en alt seviye işten en üst seviye kredi görüşmelerine kadar her işi..." (Saruhan, 2014). Yüksek inşaat mühendisi eşiyle beraber kurdukları inşaat şirketlerinde hâlen yöneticilik yapmaktadır.

Nuran Turan'ın Edebî Kişiliği

Nuran Turan'ın, ablaları ve ağabeyinin kitaplarıyla büyümesi, onun için büyük bir şans olmuştur. Ayrıca yazar, büyükannesinden Türk masallarını, babasından Arap dünyasının masallarını ve dinî hikâyeleri dinleyerek bir çocukluk geçirmiştir. Yazarın yanında çalışan, farklı yörelerden gelen kadınların da anlatmış olduğu masallar, onun düş dünyasını şekillendirmiştir. Dinlediği masalları kendisinden beş yaş küçük kardeşine anlatarak kendini mutlu etmiştir. İlerleyen zamanlarda bu tür hikâyeleri arkadaşlarına anlatıp okul gazetesine yazmıştır. Böylece yazar, hikâye serüvenine okul çağında başlamıştır. O, düş dünyasının şekillenmesini şu sözlerle ifade eder:

"Babamın Avrupa seyahatlerinden getirdiği filmleri ağabeyim evdeki kamerayla oynatıyordu. O zamanlar pek fazla film yoktu. Lorel Hardi ve Şarlo'nun filmlerinin yanı sıra bir takım kamera hileleriyle çevrilmiş, görünmez oluveren ya da uçan adamlar gibi konuları içeren siyah beyaz filmlerdi bunlar. Tabii sinemalarda da o devrin olanaklarıyla çevrilmiş filmleri seyrediyorduk.

Büyükannem Türk masallarını, babam ise Arap dünyasının masallarını ve dini hikâyeler anlatırdı. Afrika'dan kaçırılıp köle olarak saraya satılan, cumhuriyetin ilanıyla özgürlüğüne kavuşan Arap bacımız, Afrika kökenli masalları şarkılarla birlikte dramatize ederdi. Evimizde çalışan çeşitli yörelerden gelen diğer kadınların anlattığı masallar da çocukluk dünyamı zenginleştirdiler." (Turan, 2008).

Nuran Turan'ın edebî kişiliği ve sanat anlayışı büyük ölçüde çocukluk döneminden itibaren oluşmaya başlamıştır. Hikâyelerinin ortaya çıkışı ise torunlarına hikâyeler anlattığı döneme rastlar: "İlk torunum Serdar'a da anlatmaya başlayınca o sırada Amerika'da doktorasını yapan oğlum, artık hikâyelerimin gün yüzüne çıkma zamanı geldiğine beni ikna etti."

⁴ Yazar hakkındaki bilgiler, kendisi Amerika'dayken mail ile gerçekleştirdiğimiz 1 Ekim 2019 tarihinde yapılan röportajdan alınan bilgilerin düzenlenmesiyle elde edilmiştir. Bundan sonraki alıntılar bu kaynaktan yapılacaktır.

Turan, çocuk edebiyatı üzerine kurulmuş olan; Çocuk ve İlkgençlik Kültürü Araştırmacıları Derneğinde yönetim kurulu üyeliği yapmaktadır. Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneğinde de üyeliği bulunan yazar, Kadıköy'de Çocuk Araştırmaları Merkezinin kurulmasında öncülük eden çalışmalara sahiptir. Üniversitelerde de çocuk edebiyatı kürsülerinin kurulması için girişimlerde bulunmaktadır. Turan, çocuk edebiyatı üzerine yapılan ulusal ve uluslararası sempozyum, çalıştay gibi çalışmalara katılarak çocuk edebiyatıyla yakından ilgilenmiş ve çocuk edebiyatına katkıda bulunmayı gaye edinmiştir.

Talât S. Halman, 1998 yılında "Masal Ana" başlıklı yazısında, Nuran Turan'ın Nur Ana Büyük Ada'da Macera adlı kitabı hakkında söyledikleri, yazarın edebî kişiliği hakkında bilgiler içerir:

"Nuran Turan, 120 sayfalık anlatisına neler sığdırmamış ki? Günümüzün gençlik yaşantıları, bireysel ve toplumsal ahlâkın can sıkımayan ilkeleri, soluk kesici dedektif olayları, yaşamın keyfini sürme yolları... Hele gençlerin geliştirmeye çalıştığı bir 'Arzuları Gerçekleştirme Tekniği' var ki herkesin kulağına küpe olmalı. Mevlâna'nın dâhiyane öykü ve öğretilerini bu kitap o kadar tatlı bir dille anlatıyor ki..." (Halman, 1998).

Mehmet Önder de yazarın, söz konusu kitabıyla ilgili kitabın arka kapağında da yer alan ve yazarın sanat anlayışı hakkında bilgi veren şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

"Nuran Turan, usta bir çocuk hikâyecisidir. Ne yazacağını, kimlere neyi anlatacağını iyi bildiği için hikâyeleri çok sevilmiş, çok okunmuştur. Hani derler ya, ağzından bal damlıyor, işte onun gibi, tatlı ve yalın anlatımıyla hikâyeleri hem öğretici hem eğlendiricidir. Nur Ana, çevresindeki çocuk yüzlere, ışıklı bakışlara Mevlânâ'yı anlatıyor. Bir sevgi yumağı gibi, onun güzel fikirlerini yorumlarken Mesnevî adlı eserindeki hikâyelerden örnekler veriyor. Nur Ana'yı sevecek, büyük Türk düşünürü Mevlânâ'yı ondan dinleyeceksiniz." (Önder, 2014).

Melike Günyüz, Turan'ın Uzaylı Ulya Topkapı Sarayı'nda adlı eseri için şimdiye kadar çocuk kitabına konu olmamış olan ötekinin ele alınış biçimini ve çocuklara tarih kitabı yazmanın önemini şu sözlerle ifade etmiştir:

"Sayın Nuran Turan'ı kendimize ötekinin gözü ile bakabilme şansı verdiği için; ötekinin duygularına empati kurabilme imkânı sağladığı için; öteki olmayı rengârenk bir tablodaki renklerden biri olarak algılama fırsatı tanıdığı için; şimdiye kadar çocuk kitabına pek de konu olmamış bir dönemi ve kültürü çocuklarla buluşturduğu için tebrik ediyorum." (Günyüz, 2009, s.314).

Nuran Turan, 1995 yılında Barış Çiçeği adlı hikâyesiyle Eflâtun Cem Güney Yarışması Jüri Teşvik Ödülü'nü, Nasreddin Hoca Eğlence Köyü kitabının resimleri ile Japonya'da Noma Ödülü'nü almıştır. Eserleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen TEDA Projesi kapsamında pek çok dile çevrilmiştir.

Nuran Turan, günümüzde çocukların yaşadığı sorunlara ışık tutarak "çocuğa göre" eserler kaleme alarak onların eğitime katkıda bulunmaya devam etmektedir. İçinde bulunduğumuz günlerde yayıncılarının da teşvikiyle toplumsal bir sorun olan çocuk istismarını ele alan bir kitap yazdığını şu sözler ile ifade eder:

"Son zamanlarda kendimi yeniden tanıma fırsatı buldum. Daha doğrusu beni yakından tanıyan, izleyenler beni zorladı. Hayatta her yönden başarıya ulaşan bir kişi olduğumun farkına vardırıldım. Yayıncılarımın da teşvikiyle, çocuklara yönelik kişilik gelişim kitapları yazıyorum. Son kitabım Hollanda'da yayınlanacak olup çocuk istismarı üzerine yazılan bir eserdir."

Nuran Turan'ın Eserlerinde Çocuk Eğitimi ve Değerler

Çocukluk çağı; bireyin öğrenmeye ve eğitime en açık olduğu dönemdir. Bu dönemde öğrenilen bilgiler, çocuğun duyuşsal, zihinsel ve psikolojik gelişimini doğrudan etkilemekte ve çocuğu her bakımdan geliştirmektedir. Çocuklara derin bir sevgi duyan Nuran Turan, çocuk eğitimine önem vermiş ve ilkin kendi çocuklarının gelişiminde anne olarak rol model olmuştur. Kendi çocuklarından başlayarak çocuklara masallar anlatmış ve çocukların iyi bir eğitim almaları için çabalamıştır. Çocuklar için yazdığı yüze yakın hikâye kitabının sahibi Turan, edebiyat dünyasına çocuklara masallar anlatarak girmiştir.

Yazara göre, çocuk eğitiminde aile önemli bir role sahiptir ve ilk eğitimini ailede alan çocukların eğitimi okul ile desteklenir. Turan, Beykoz'un yazarı seçilmesiyle ilgili bir anısında çocukların eğitimi için aileye ve öğretmenlere düşen görevleri şu sözlerle ifade etmiştir:

"Birkaç yıl önce Beykoz Belediyesi tarafından Beykoz'un yazarı seçilmişim. Kitaplarım Beykoz Belediyesi tarafından Beykoz'un yüz kadar ilkokuluna dağıtılmıştı. Konuşmaya gittiğim bir okulda bir öğrencinin, 'Öykünüzde okudum. Rumeli Hisarı'ndan bakıldığında, karşısında Anadolu Hisarı sahiden gözükmüyor mu?' sorusu beni çok üzdü. Gittiğim okul Anadolu Hisarı'ndaydı. Anne ve baba ya da öğretmenleri çocukları alıp bir şehir hatları vapuruna bindirip gezdireseler çocuk da çevresinden habersiz olmazdı."

Nuran Turan, edebî eser ile çocukların değerleri öğrenebileceğini, yalnız bunun erken yaşlarda yapılması gerektiğini vurgular. Çocukların kitapla erken yaşta tanıştırılmasından yana olduğunu şu sözlerle dile getirir:

"Çocukları kitapla tanıştırmakta asla geç kalınmamalı. Hazırlanan öylesine güzel kitaplar var ki! Bebeklerin ellerine aldığı kitapları yırtma eğiliminde olması bilinen bir gerçek. Bu yüzden bebeklere yırtılmayan bez kitaplar üretiliyor. Banyoda da kullanılabilecek, yırtılmayan ve sudan etkilenmeyen kitapların üretilmesi, çocuklar ne kadar erken okuma alışkanlığı kazanırsa, o kadar iyidir savını da destekler nitelikte.

Ayrıca Uzakdoğu'da üretilen sesli kitaplar, çocukların ellerinden düşüremedikleri arasında bulunuyor. Dokunma duygusunu geliştiren, çeşitli hayvanların kürklerinin, derilerinin aynısı gibi yapılmış resimli kitaplar da çok hoş. Bir tavşanı, bir kediye, bir geyiği okşayarak duyumsayabilmek, çocukların çok hoşuna gidiyor. Ayrıca kokulu kitaplar var. Resimli kitaplarda çilek, elma, şeftali görüp de onun bir de kokusunu koklamak ne hoş değil mi? Böylece çocuk, küçük yaşta bütün duyu organlarıyla kitabı algılıyor, seviyor ve onu hayatının bir parçası olarak görmeyi öğreniyor." (İndigo Dergisi, 2013).

Çocuk kitaplarında yer alan, çocuğun gelişim dönemlerine hitap eden, sanatsal özellik taşıyan resimler, çocukların görsel hafızalarının geliştirirken onların sanat eğitiminin ve okuma kültürünün temellerinin atılmasında önemli bir rol üstlenir. Nitelikli görsellerin bulunduğu kitaplar ile çocukların hayal ve düşünce dünyaları zenginleşecektir. Yazarın yazdıklarını daha anlamlı kılan ve çocukların ilgisini toplayan kitaplarının resimleridir. Nuran Turan, çocuk kitaplarında resimlere büyük önem vermektedir. Bunun için çocuk kitaplarının resimlenmesinde, ünlü çizerler ile çalıştığından bahsetmiştir:

"Resimli kitaplar çocukların dünyasını zenginleştirir. Ayrıca görsel olarak da onların eğitime yardımcı olur."

Turan'ın eserlerinde yer alan resimler, titizlikle çizilmiş ve çocuğun dünyasına hitap eden usta çizerlerin çizdiği resimlerdir. 1997 yılında yayımlanan Atatürk ve Serdar Yalova'da adlı eserinde Ahmet Yeşil ile çalışan yazar, eserde çizerin Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın 1996 ve 1997 geleneksel "deniz" konulu yarışmasında ödül aldığı iki tablosunu kullanarak çocukların görsel olarak eğitilmesine katkı sağlamıştır.

Çocuk kitaplarında "geçmişe ait çengi, göbek taşı, semiz, hotoz gibi geleneksel kelimelere yer veren yazar aynı zamanda teleksi, telesiyej, plasebo, flojiston gibi terimlerle ilgili de okuruna bilgi verir." (Yılmaz, 2020). Yazar, geçmişe ait kelimeler ile güncel kelimeleri eserlerinde harmanlayarak çocuğa aktarır. Turan, "Tavşanın suyunun suyu" adlı kalıp sözle kurguladığı hikâyesinde Nasreddin Hoca fıkrası ile çocukların hem söz varlığını hem de kültürel değerleri öğrenmelerini destekler. Turan'ın çocuk hikâyelerinde farklı kelimeleri, kalıp sözleri kullanmış olması çocukların kendi söz varlıklarını zenginleştirmelerine imkân tanımaktadır.

Turan, dünyadaki yenilikleri ve değişiklikleri yakından takip etmekte ve çocuğun güncel sorunlarına, yenilikçi öğrenmelerine destek vermektedir. Alanında uzman olan Alihan Çetin ile ilk öykülü kodlama kitabı olma özelliğine sahip olan *Peri Kızı Lila Kodlama Öğreniyorum* adlı kitabı yazmıştır. Alanında ilk ve öncü olmayı hedefleyen, kodlamayı öyküyle buluşturan bu kitapta kare kod uygulamaları da yer almaktadır. Çocuk, böylelikle merak ederek kodlamayla tanışabilecektir.

Yazar, değerlerin nasihatlerle etkili bir biçimde aktarılamayacağını söyler ve değerleri aktarmada enstrüman olarak eserlerin kullanılmasının önemine dikkat çeker:

"Değerlerin eğitimle kazandırılabilmesine inananlardanım. Eğitim derken, parmak havada nasihatler değil elbette. Günümüzde eğitmenlerin elinin altında öyle çok enstrüman var ki."

Eserlerinin büyük çoğunluğu hikâyelerden oluşmaktadır. Nasreddin Hoca, Keloğlan, Karagöz ve Hacivat gibi kahramanlar ile dinî, kültürel ve millî unsurlara eserlerinde rastlanır. "Yaprak sarması", "hinkal yemeği", "zeybek oyunu", "güvercin yememe âdeti", "Hıdırellez Dede", "Hıdırellez'i bekleme", "Keloğlan", "Nasreddin Hoca", "Şahmeran efsanesi", "kanaviçe", "kırkpare", "cevizli sucuk", "komşuluk", "atasözlerimiz" ve "bayrak sevgisi" eserlerde yer alan diğer değerlerimizdendir. Ayrıca eserlerinde sevgi, saygı, adalet, eşitlik, estetik gibi değerlerin yer alması çocukların kendi değerler sistemlerini kurabilmelerine imkân sağlamaktadır.

Nuran Turan'ın Hikâyelerinde Sevgi Değeri

"İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu" (TDK, 2021) olarak tanımlanan sevgi değeri, insan hayatında önemli bir yere sahiptir. Çünkü insanın maddi ihtiyaçlarından sonra en önemli gereksinimlerinin başında sevme ve sevilme ihtiyacı gelmektedir.

Nuran Turan, sevginin insan yaşamında ne denli güçlü olduğunu eserlerinde dile getirmektedir. İnsan hayata sevgiyle bakarsa çevresindeki tüm kötülükleri ve olumsuzlukları yok edecektir. Sevgi sayesinde bireyler çevresine güven duyup huzur bulacaktır.

Çevresindekilere sevgi gösteren birey öncelikle çevresiyle özenli bir ilgi kurmaktadır. Eğer bağ kurulamıyorsa orada sevgi değeri güçlenemeyecektir. Erich Fromm, sevgi ile ilgi arasındaki bağı şu sözlerle ifade etmiştir:

"Bizi, çocuğuna ilgi gösterirken gördüğümüz annenin sevgisi etkileyebilir. Çiçeklere ya da hayvanlara duyulan sevgi içinde durum farklı değildir. Bize çiçekleri sevdiğini söyleyen bir kadının, çiçekleri

sulamayı unuttuğunu görürsek, onun çiçek “sevgisi”ne inanmayız. Sevgi, sevdiğimiz şeyin büyümesine yaşaması için gösterdiğimiz etken ilgidir. Bu etken ilginin bulunmadığı yerde sevgi de yoktur.” (Fromm, 1985, s.30).

Çocukların sevgiyi anlamlandırması, çevresinden sevgi görmesiyle mümkündür. Çevresinden sevgi gören çocuk, çevresi ile bağ kuracak ve bu bağ sayesinde kendi ihtiyaçlarını karşılayarak gelişimini destekleyecektir. Eserlerinde pek çok değere yer veren Nuran Turan, eserlerinin omurgasını sevgi ile oluşturmuştur. Hikâyelerinde oluşturduğu kahramanlar, çevresine sevgi ile bakan ve hayatının merkezine sevgiyi koyan davranışlar sergilemektedir.

Yöntem

Bu çalışmanın amacı, günümüz çocuk edebiyatı yazarlarından olan ve bir dönem Kültür Bakanlığı Çocuk Kitapları Yayın Danışma Kurulu Üyeliği de yapmış olan Nuran Turan’ın, “Türkçe Tema Hikâyeleri” adıyla seri hâlinde yayımlanan hikâyelerindeki iletilerde yer alan “sevgi” değerini tespit etmektir. Çalışmanın bir diğer amacı ise yazarın hayatı ve edebî kişiliğini ortaya koyarak çocuk edebiyatı alanındaki yerini göstermektir.

Nuran Turan’ın, tüm eserleri arasından “Türkçe Tema Hikâyeler” başlığı altında tasnif edilen on hikâyesi bu çalışmanın materyalidir. “Türkçe Tema Hikâyeleri”nin isimleri sırasıyla şu şekildedir: Atatürk Pera Palas’ta, Bahtsız Şehzade, Ekocan Gezegeni, Gılgamış, Kapadokya’nın Sırları, Kar Tanelerinin Dansı, Lila ile Eren, Nasreddin Hoca, Samanyolu’ndaki Karagöz ile Hacivat, Ulya Mardin’de.

Hikâyelerde yer alan değerlerin belirlenmesinde “betimsel analiz” yöntemi kullanılmıştır. “Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Analizler neticesinde elde edilen bulgulara göre hikâyelerde bulunan “sevgi” değeri ve “sevgi” değerinin alt değerleri sınıflandırılarak yorumlanmıştır. Yazarın hayatı ile ilgili bilgiler, “görüşme yöntemi” kullanılarak ve önceden yapılmış olan çeşitli röportajlardan sağlanan verilerden yararlanılarak elde edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, çalışma materyalimiz “Türkçe Tema Hikâyeleri”nin sevgi değeri açısından incelenmesi sonucu elde edilen bulgular ile ilgili örnek cümleler verilmiş ve iletilerdeki değerler yorumlanmıştır. Nuran Turan’ın eserlerinde yer alan sevgi değeri; insan sevgisi, aile sevgisi, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, okuma sevgisi ve vatan sevgisi olarak ele alınabilir.

1. İnsan Sevgisi

Sevmek ve sevilme isteyen insan, var olduğu günden bugüne değin manevi doyuma ulaşmak istemektedir. Gönülünü sevgi ile doyuran insan, çevresine sevgi göstermeye başlayacaktır. Bunun en güzel örneklerini sevgiyi insanın gönlünde arayan Mevlânâ ve Yunus Emre gibi gönül dostları göstermektedir. “Yunus Emre insanı severken din, mezhep, ırk ayrımı da gözetmez. Herkese aynı gözle bakar. Birini sevip öbürüne sırt çevirmek yahut beyaz ırkı sevip siyah ırkı yermek insanogluna yakışmaz.” (Sevgi, 2012, s.101) düşüncesiyle hareket eden Yunus Emre, insanı insan olduğu için sevmekte ve gönle girerek gönüller yapmaktadır.

Mevlânâ da tıpkı Yunus Emre gibi insanların gönüllerine sevgi tohumları ekerek Doğu ile Batı arasında bir köprü olmuştur. Sevginin gücüyle gönül dostları sayesinde toplumların birlik ve beraberliği

sağlanmışır. Günümüzde ise sevgi değeri; bu gönül dostlarının eserleriyle birlikte, toplumu şekillendirecek çocukların okuyacağı çocuk edebiyatı ürünleri yoluyla içselleştirilmektedir. Nuran Turan da insan sevgisine büyük bir önem vermiş ve eserlerindeki sevgi iletileriyle çocuklara ulaşmayı amaçlamıştır.

Ekocan Gezegeni adlı hikâyede yazar, dünyaya gelen Ekocanlara insanlara ait duyguları, âdetleri Ali ile Lila aracılığıyla öğretmektedir. Ekocanlar insanlara has olan sevgi değerini merak etmektedir. Lila ile Ali de bu duygunun insanlara ait olduğunu, insanları yakından tanıyarak sevgiyi yaşayarak öğrenebileceklerini dile getirmiştir:

"Jali:

-Sevmek ne demek, diye sorunca Ali ile Lila şaşkınlıkla birbirlerine baktılar. Sonra sessizce önlerindeki kahvaltayı yemeye başladılar.

Jali:

-Sevmek ne demek açıklamadınız, diye bir daha sordu, kahvaltayı bitiren Ali ile Lila'ya.

-Sevmek biz insanların yapısında olan bir duygu. Bizi daha yakından tanımanız gerek. Bunu size ancak o zaman açıklayabiliriz.

-Sizden öğreneceğimiz çok şey var, dedi Selun." (EG, 2018, s.10-11).

Hikâyenin devam eden bölümünde Turan, insan sevgisini insanların başından geçen yaşantıları örnek vererek okuyucusuna aktarmıştır. İnsan yaratılışı itibarıyla sevgi duygusuyla doğmaktadır, şefkat görmektedir ve sevdiğine zarar geldiğinde endişe duymaktadır. Lila ile Ali, okudukları kitaplardan örneklerle insana mahsus sevgi değerini Ekocanlara anlatmıştır. Havuza düşen Alper'in arkasından köpeğin üzülmesi, Güllü doğum yaparken Tokmak'ın duyduğu endişe, Güllü'nün anne şefkatiyle yavrularını büyütmesi ve Lila ile Ali'nin arkadaşlığı çocukların uzaylı arkadaşlarına insan sevgisini anlatmak için verdikleri örneklerdir:

"Hikâyeler bitince Ali arkadaşlarının yüzüne baktı.

-Bilmem anlayabildiniz mi? Sevgi işte böyle garip bir şey. Havuza yüzmeye giren Alper'i Tokmak, havuza düştü sanıp nasıl üzölmüş.

-Ya eşi Güllü doğum yaparken kapıldığı telaş? Güllü'nün yavrularını herkesten kaçırıp gizli gizli büyütmesi de annelik sevgisinin güzel bir örneği.

-Sevgi insanlara ait bir duygudur demiştiniz. Haklısınız, bizde de var buna benzer bir durum. Biz de onu size açıklamakta zorlanırız.

-Ben ve Lila da sizi sevdi. Bu güzel başlayan arkadaşlığımız devam edince birbirimizi daha iyi anlayacağız. Haydi gelin bize geldiğiniz yerleri, uzayı anlatın." (EG, 2018, s.57).

Gılgamış adlı hikâyede ise ölümsüzlüğün insan sevgisinde gizli olduğu anlatılarak insan sevgisinin kıymeti gösterilmiştir. Gılgamış adlı hükümdar, ölümsüzlük otunu aramayla ömrünü geçirmektedir. Bu arada ülkesine sıkıntı olan Humbaba adlı biri ortaya çıkmıştır. Gılgamış Humbaba'yı ortadan kaldırarak halkının sevgisini kazanmıştır. İnsanların birbirine duyduğu sevginin ölümsüz olduğunu, sevginin kıymetini şöyle ifade eder:

"Ben ölümsüzlüğü çok yanlış yerlerde aramışım! Oysa ölümsüzlük halkının sevgisinde gizliymiş..."

Çok mutluyum. Benim gibi sevmesini bilen ve sevdikleri uğruna savaşan her insan ölümsüzdür.

İşte böyle söylemiş Gilgamiş.

Gilgamiş'in öyküsü beni çok etkiledi. Kitabın sonunda kocaman bir Gilgamiş resmi buldum.

Resimden bana bakan korkusuz Gilgamiş beni öylesine yüreklendirdi ki anlatamam. Gülerek Gilgamiş'a baktım. "Haklısın, artık ben de senden aldığım güçle hiçbir şeyden korkmuyorum!" deyip kendimi huzur dolu bir uykuya bıraktım." (G, 2018, s.26).

Sevgi değerini eserlerinde belirgin şekilde işleyen yazar, hikâyelerinde sevgi dolu kahramanlar yaratmıştır. Kahramanlar, tüm insanları sevmektedir ve bu sevgi sayesinde huzur içinde yaşamaktadır.

2. Aile Sevgisi

Bireyin doğduktan sonra ilk çevresi şüphesiz ki ailesidir. Çocuk, davranışlarını aile bireylerinden rol model alma yoluyla öğrenmektedir.

Aile iletişiminde etkili olan değerlerin en temelinde sevgi vardır. Aile sevgi ile birbirine bağlanır ve güçlenir. Sevgiyle kurulmamış aileler, sarsılmaya başlar ve sevgisiz büyüyen çocukların birçoğu sağlam yuvalar kuramaz. Bu gibi sebeplerle ailede bireyler, birbirlerine karşı sevgi duymalıdır.

Nuran Turan'ın eserlerinde birbirine sevgi ile bağlanmış mutlu aile bireyleri vardır. Eserlerdeki kahramanlar, sevgi ortamında yaşayan, birbirine güven duyan kimselerdir. Sorumsuz ve birbirine kaba davranan aile bireylerine yer verilmez.

Bahtsız Şehzade adlı hikâyede, babaannelerini çok seven torunların onu mutlu etmek isteyişleri anlatılmıştır. Çocuklar, sevdikleri insanların mutsuz olmasını istememektedir:

"Kaya ile Sinan okuldan eve yeni dönmüşlerdi. Babaannelerinin bahçede sessiz sedasız oturması dikkatlerini çekti. Kaya babaannesinin yanına gidip kucağına oturdu. 'Babaanne bu ne surat? Somurtmak sana hiç yakışmıyor. Derdini söylemeyen derman bulamaz. Hadi anlat.' Sinan elinde bir simit bir bardak sütle gelip babaannesinin yanına oturdu. 'Babaanne simit yemek ister misin?' 'Ben yedim oğlum, teşekkür ederim.' Kaya ile Sinan birbirine baktılar. Sonra babaannelerini güdüklemeye başladılar. Babaanne kendini tutamadı, gülmeye başladı." (BŞ, 2018, s.51-52).

Kar Tanelerinin Dansı adlı hikâyede, aile bireylerinin birbirlerine duydukları sevgi bağını gösteren iletiler vardır. Hikâyede, birbirini seven mutlu bir aile tablosu çizilmiştir:

"-Nerede gördün ki kırmızı başlıklı kıızı?

-Hadi canım, sanki sen hiç görmedin, küçüklüğümüzden beri kaç kitapta gördük resmini.

-Ben kırmızı başlıklı kızın yerinde olmak istemezdim.

-Nedenmiş o?

-Bir kere büyükannemi çok seviyorum. Öyle bizim evden uzakta ormanın kenarındaki bir kulübede yalnız başına yaşaması hiç hoşuma gitmez. Sonra, kurtların kol gezdiği bir ormanda yalnız başıma yol almak da hiç güzel değil. Annem de beni öyle tek başıma ormana yollamaz zaten." (KTD, 2018, s.13).

Samanyolu'ndaki Karagöz ile Hacivat adlı hikâyede, anneye olan sevgi üstün tutulmuş ve bunu eserinin bu kısmında etkileyici bir şekilde anlatılmıştır. Eserde Keloğlan, annesi ile mutluluğunu paylaşmıştır:

"Dev anasına teşekkür eden

Keloğlan

Sevinçle coşar,

Doğru anasına koşar.

Canım cananım anam,

Gözümün nuru anam," (SKİH, 2018, s.39).

Turan, eserlerinde mutlu aile tabloları çizmektedir. Aile bireyleri birbirine sevgi ile bağlıdır. Hikâyelerde sadece anne ve baba sevgisi işlenmemiş, dede ve babaanne sevgisi de eserlerde yer almıştır. Birbirinin mutluluğu ile sevinen, birbirinin sıkıntısı ile kederlenen aileler, eserlerde işlenerek küçük okuyucuya aile sevgisi gösterilmiştir.

3. Hayvan Sevgisi

Hayvanlar, insanların kimi vakit sadık bir dostu kimi vakit de yardımcısıdır. İnsanlar, hayvanlarla kurdukları sevgi bağı sayesinde merhametli, şefkatli olacak; çevresindeki her canlıya sevgiyle bakabileceklerdir.

Çocuklar, çevresiyle etkileşime girdiğinde hayvanlara dikkat edecektir. Onlara karşı merhametli ve şefkatli davranmayı büyüklerinden öğrenecektir. Ayrıca çocuklar, hayvanlara sevgi ile yaklaşan kahramanları anlatan, seviyesine uygun olumlu kitaplar okumaya başlarsa hayvanlara olan sevgiyi içselleştirebilecektir. Hayvanlara iyi davranma, onlara acımasız olmama gibi iletiler içeren kitaplar, çocuğa olumlu davranış kazandıracaktır.

Nuran Turan, hayvanlara merhametli davranan kahramanlar yaratmıştır. Bu kahramanlar ile hayvanlar arasında sevgi bağı kuran yazar, küçük okuyucuya olumlu mesajlar iletmeyi hedefler.

Ekocan Gezegeni adlı hikâyede Turan, çocukların bir kediye duydukları sevgi ve merhamet duygusunu işleyerek okuyucunun kişilik gelişimini destekler:

"Ağacın altından gelen köpek haolaması sesiyle birlikte miyaolayarak içeriye Boncuk giriverdi. Lila hemen Boncuk'a koştu kucağına aldı, sırtını okşamaya başladı. Ali:

-Boncuk bizim apartmanda yaşıyor. Bütün komşular ona bakıp mama veriyor. Uno da komşu apartmanda yaşayan birinin köpeği. Malum kedilerle köpekler hiç anlaşamaz, hep kavga ederler." (EG, 2018, s.11).

Lila ile Eren adlı hikâyede ise evcil hayvan besleyen bir çocuğun kaybolan papağanının yokluğunda duyduğu üzüntü anlatılarak hayvanlar ile kurulan dostluğa dikkat çekilmiştir. Eren kaybolan papağanını sürekli düşünmekte onun sevdiği ayçiçeklerini camın kenarına koymaktadır. Boş kafesin önüne gelen Eren, dayanamayarak hayvan dostunun yokluğuna ağlar:

"Eren hemen koşup Tutku'nun en sevdiği Ayçiçek çekirdeklerini pencerenin kenarına koydu. Sonra da bir aşağı bir yukarı odada dolaşarak beklemekten sıkıldı. Az sonra dolaşarak beklemekten sıkıldı. Çalışma masasına oturdu, ödevini açtı. Bir türlü konsantre olamadı.

Masadan kalktı, odada dolaşmaya başladı. Boş kafesin önüne geldi, sevgili papağanı yoktu içinde. Gözleri doldu. Sonra açık pencereye doğru yürüdü. İçini çekti, gökyüzüne papağanını görmek arzusuyla baktı. Hayır, hayır yoktu işte Tutku. Eren kendini tutamadı hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya

başladı. Bir süre sonra hıçkırıkları dindi. Tam kalkıp elini yüzünü yıkayacaktı ki kapıyı tıklayan annesi girdi içeri. Annesi oğlunun perişan halini görünce hemen sarıldı., Eren'in başını göğsüne bastırdı.” (LİE, 2018, s.5-6).

Samanyolu’ndaki Karagöz ile Hacivat adlı hikâyede, hayvan beslemek isteyen bir çocuk anlatılmıştır ve aile büyüğü Saadet Hanım oğlunun bu isteğini yerine getirmiştir. Çocuk istediği hayvanları görünce çok sevinmiştir:

*“Eve hayvan beslemek tutkusu Arda’da dayanılmaz boyutlara ulaşmış. Her gün annesine,
-Ne olur anneciğim, benim de evde besleyebileceğim hayvan dostlarım olmasını istiyorum,
diyormuş.*

Saadet Hanım bakmış olacak gibi değil, bir akşam eve kocaman bir kafesle gelmiş. Arda kafesin içindeki karı koca hemstırları görünce sevinçten uçmuş.” (SKİH, 2018, s.53).

Turan’ın eserlerinde hayvan seven çocuklar ile hayvan sevgisi anlatılmıştır. Kahramanları hayvan beslemek isteyen ve hayvanları besleyerek onlarla arasında bağ kuran çocuklardır. Temeli çocuklukta atılan hayvan sevgisi ve merhameti bu eserler sayesinde bireyin gelişimini destekleyecektir.

4. Doğa Sevgisi

İnsan, doğaya sevgisini onu koruyarak gösterir. Küçük yaşlarda kazanılması gereken doğa sevgisi, bireyin kendisinden sonraki nesillere daha yaşanabilir bir doğa bırakmasını sağlayacaktır. Yazar, eserlerinde doğa manzaralarına ve doğayı koruyan kahramanlara yer vererek çocuk okuyucusunun doğa sevgisini özümsemesini hedefler.

Turan, eserlerinde çocukları doğayı korumaya ve ağaç dikmeye özendirir. **Atatürk Pera Palas’ta** adlı hikâyede, Atatürk’ün geçmişte Yalova’da yaşadığı bir anıyı bülbül ve çınarı konuşturarak anlatan yazar, Atatürk’ün ağaç sevgisine değinir:

“-Tabii neşeli bülbül, sen o zamanlar yoktun, nereden bileceksin? Böyle bir bahar günü Atatürk gemiyle geçerken beni gördü. Aslında laf aramızda Atatürk beni görsün diye ben de az sallamadım yapraklarımı. Atatürk beni görünce tekneyi durdurdu ve bir filikayla sahile çıktı. Hemen yanıma geldi hayran hayran beni seyretti. Onun sevecen, yumuşak bakışları benim çok hoşuma gitti. Sonra gövdemi okşadı:

-Ne görkemli bir çınar. Ben bu çınarı çok sevdim, bunun yanıma bir köşk yapılırsa ne hoş olur. Buraya hemen bir köşk yapılmasını istiyorum.

Yanıdakiler böyle bir köşkü bir yılda yapıp gelecek bahara hazır edeceklerini söyleyince, Atatürk:

-Hayır bu köşk hemen yapılacak ve ben bu çınarı sık sık ziyaret edeceğim, dedi.

Atatürk’ün bu sözleri beni ne kadar sevindirdi anlatamam.” (APP, 2018, s.44-45).

Gılgamış adlı hikâyede Turan, doğanın sadece insanlara ait olmadığını, doğada yaşayan diğer canlılara saygı gösterilmesi gerektiğini anlatmıştır. Ağaçların kesilmesine ve dünyanın ciğerleri ormanların ortadan kaldırılmasına karşı bir tutum sergileyen yazar, bu hikâyesinde ağaç sökmenin insanlığa yakışmadığını, Gılgamış ile Endiku’nun yanlış davranışı üzerinden okuyucuya anlatmıştır:

“Doğrusu Gilgamiş ile Endiku’nun bu ağaç sökme eylemini hiç sevemedim ve onlara yakıştıramadım. Biz okul bahçemize bu yıl birkaç fidan diktik. Onlara, büyüsünler diye gözümüz gibi bakıyoruz. Onların kocaman ağaç olduklarını ancak yıllar sonra görebileceğiz.

Yetişmiş onca güzel ağacı sökmek insanlığa yakışmaz bence.” (G, 2018, s.11).

Kitabın devamında yazar, ağaçların kesilerek onların yerine binaların dikilmesinden çocukların ve diğer canlıların olumsuz etkilendiklerini anlatmıştır. Çevre sorunlarına dikkat çeken Turan, kesilen bir ağaç ile sincapların yaşam alanından başka yere gitmek zorunda kaldığını ve Arda adlı çocuğun yıllarca bu anı unutamadığını anlatarak çocukları çevre sorunlarının büyük ölçüde etkilediğini gösterir:

“Arda eve döndüğünde Zıpçık’tı’yı çok aramış. Ertesi gün okulda çocuklar koridorda gördükleri fareyi anlatmışlar. Okul bahçesinin yanındaki çam ağacının kesilip götürüldüğünden yerine kocaman bir apartman yapılacağından da bahsetmişler Arda’ya. Çam ağacında yaşayan sincap ailesini merak eden çocuklar, sincapların bahçede koştuklarını görmüşler. Meğer sincap ailesini merak eden çocuklar, sincapların bahçede koştuklarını görmüşler. Meğer sincap ailesi çam ağacının kesileceğini daha önceden öğrenmiş. Evlerini okul bahçesindeki meşe ağacına taşımışlar. Ama kışlık erzaklarını bir türlü çam ağacındaki evlerinden alamamışlar. Aradan yıllar geçmiş. Arda büyümüş. Kendisine bir ev yaptırmak için aldığı arsadaki çam ağacını çok sevmiş. Küçükken okuduğu okulun yanındaki çam ağacına çok benzetmiş bu çam ağacını.” (SKİH, 2018, s.56).

Kapadokya’nın Sırları adlı hikâyede çıplak gözle yıldızları ve gökyüzünü seyretmenin bireye verdiği sevinç anlatılmıştır. Yazar, çevre temiz ve güzel olursa doğal güzelliklerden yararlanılabileceği iletisini okuyucuna verir:

“Sonunda birbirimize iyi geceler dileyip uyku tulumlarımıza girdik. Gökte yıldızlar pırl pırl parlıyordu. Şehrin dumanlı, bulanık gökyüzünden sonra yıldızları böylesine net ve parlak görmek içimi neşeyle doldurdu. ‘İyi ki geldim. Yaz tatilinde bizinkileri kandırıp buraya getirebileceksem bir yıldız kayсын.’ dedim içimden.” (KS, 2018, s.6).

Nasreddin Hoca adlı hikâyede ise Anadolu hisarının güzelliği, boğaz manzarası ile anlatılarak içinde yaşanan doğa okuyucuya betimlenmiştir:

“Kalenin üst tarafından görünen Boğaz manzarası olağanüstü güzeldi. Tam karşımızda Anadolu hisarı duruyordu.” (NH, s.51).

Turan, eserlerinde doğa sevgisine yer vererek çocukların doğa sevgisi kazanmasını desteklemektedir.

5. Okuma Sevgisi

Kitaplar, insanlar için hiç şüphesiz ki en sevgili arkadaşlardır. Kitaplar ile bağ kuran insanlar; dertlerini, sıkıntılarını ve mutluluklarını kitapları ile paylaşmaktadır. Kitaplardan bilgiler öğrenen bireyler, kendi gelişimine katkı sağlayabilecektir. “Okumak yaşamı tanımak, algılamak, kavramak ve içselleştirmektir. Bunu gerçekleştirdiğiniz zaman, okuma kültürü kendiliğinden gerçekleşecektir, yani artık bir zorunluluk değil bir doğallık oluşacaktır.” (Neydim, 2010, s.116). Çocukta okuma kültürünün gelişiminin de hedefi budur.

Nuran Turan, çocukların kitaplarla erken yaşlarda buluşmasını istemektedir. Eserlerinde kitaba ve kütüphaneye değer veren, okumaya meraklı çocukları anlatarak okuyucusuna kitap sevgisi aşılamaktadır.

Atatürk Pera Palas'ta adlı hikâyede, okuma alışkanlığını kazanan bir bireyin yazarlardan Ömer Seyfettin'i sevdiğini söylemesi ve bu yazarın kitaplarını çevresinden sorup temin etmeye çalışması okuma sevgisini göstermektedir:

"Bugünlerde Ömer Seyfettin'in hikâyelerini çok seviyorum. Bulduklarımı okuyorum. Geçenlerde babama 'Ömer Seyfettin'in kaç tane öykü kitabı var?' diye sordum. 'Sanırım 8-10 tane var,' dedi. Sonra babaannem, 'Bak bendeki kitapları bunlar istersen al oku,' deyince ben de hemen kitapları kaptım." (APP, 2018, s.31).

Ulya Mardin'de adlı hikâyede, uzay kütüphanesinde kitaplar okuyan uzaylı bir çocuk olan Ulya'nın, kitapların dünyasına girişi ve bu kitapları yaşayışı ile hikâye başlamaktadır. Bu başlangıçla yazar; okuma sevgisini okuyucuya gerçek ile fantastik, uzay ile Dünya ekseninde anlatarak dikkat çekmiştir:

"Ulya kütüphane sorumlusuna kitabı verirken kendini çok kötü hissediyordu. Ama kütüphanecinin ona uzattığı kitap Ulya'yı çok farklı bir dünyaya üstelik gerçek bir dünyaya götürecekti. Mardin adında bir kentte dilleri ayrı insanların yüreklerinin dilleri aynı, yani sevgiyi tanıyorlar ve hayatlarını ona göre düzenliyorlar. Böylece de kendi aralarında sorunsuz; güzelce yaşıyorlar.

Kütüphane sorumlusunun ona sunduğu 'Neval'in Günlüğü' kitabına umutla daldı." (UM, 2018, s.14).

Hikâyenin devamında, yazarın oluşturduğu uzay kütüphanesi ve Uzaylı Ulya karakteri ile okuma sevgisi okuyucuya farklı bir boyut kazandırılarak anlatılmıştır. Eserde okumayı seven Uzaylı Ulya, okuduğu kitabın sahnesinden etkilenerek kitabın filmini de izlemeye başlar:

"Ulya kütüphanede okuduğu kitabın içine öylesine dalmıştı ki onun bu hâlini gören kütüphane sorumlusu ona dilerse görüntülü sistemde kitabın filmini izleyebileceğini hatırlattı. Ulya hemen öneriyi kabul etti. Okuduğu kitapta kaldığı yeri bulup izlemeye başladı." (UM, 2018, s.21).

Turan, eserlerinde okumayı seven ve okumayı sevmeyip sonradan seven devingen karakterler yaratarak çocuk okuyucusuna okuma sevgisi aşılamıştır.

6. Vatan Sevgisi

Bireyin, içinde yaşadığı toplumu sahiplenip o toplumun bir parçası olabilmesi için toplumla beraber ortak duyguları yaşaması gerekmektedir. Milleti millet yapan ortak değerlerin başında vatana duyulan sevgi gelmektedir. "Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası" (TDK, 2021) olarak tanımlanan vatan, Türk kültüründe geçmişten günümüze kadar değer görmüştür. Vatana duyulan sevgi oldukça toplumsal bütünlük bozulmayacaktır. Ayrıca çocuklara vatan sevgisini benimsetmek onların duyuşsal gelişimine katkı sağlarken içinde bulunduğu topluma da çocuklar aidiyet duygusunu kazandırır.

Atatürk Pera Palas'ta adlı hikâyede, Serdar'ın babaannesi ile Ömer Seyfettin arasında geçen konuşmalarda vatan sevgisi, vatana ait olma ve vatan için endişe duyma iletileri işlenmiştir. Serdar'ın babaannesi bir gece ansızın uyanır. Uyandığında vatansever biri olan Ömer Seyfettin ile karşılaşır. Onunla hayalî bir şekilde konuşur. Ömer Seyfettin, Türk olmanın, bu topraklarda yaşamının gururunu ve millî değerlere sahip çıkarak bir olmanın önemini dile getirmiştir. Serdar'ın babaannesi de Mehdi hikâyesini neden yarım bıraktığını sormuştur. Ömer Seyfettin hikâyenin geri kalan kısmını tarihin yazdığını ve geçmişi köklü olan bu devlet için endişe duymamasını babaanneye söylemiştir:

"-Bilseniz ne kötü günler geçirdik. Her ne kadar bütün olayları olduğu gibi yazamasam da hikâyelerimde her zaman Türk olmanın ve bu topraklarda yaşamının gururunu anlattım. Millî değerlere sahip çıkmanın, millet olabilmek için de bir olmanın gerekliliğine inandım.

-Sizin Mehdi hikâyesinin de etkisinden hala kurtulamadım. Trendeki yolcular gözümün önünden gitmiyor bir türlü. Sanki o trendeki yolculardan biriymişim gibi yaşadım o hikâyeyi. Öte yandan hikâyenin yarım kalmasına da üzüldüm.

-Siz ne diyorsunuz hanımefendi? O hikâye yıllar önce tamamlandı. Ben hep gerçekleri yazdım. Bu yüzden hikâyenin tamamını daha sonraki yıllarda tarih yazdı. Bu yüzden gayet rahatım. Türkiye'nin bugünkü durumu beni ne kadar mutlu ediyor bilemezsiniz. Oysa sizin geleceğe dair birtakım endişeleriniz var biliyorum. Hiç merak etmeyin. Elbette böyle köklü mazisi, bu kadar kalabalık nüfusu olan bir ülkede gayet tabii çeşitli meseleler olacaktır." (APP, 2018, s.37-38).

Samanyolu'ndaki Karagöz ile Hacivat adlı hikâyede, ülkesinden ayrı düşen insanların vatanına duyduğu özlem yer alır. Vatanını seven kimse, vatanından ayrı düşünce ona ait her şeyi özler. Bu kısımda memleketinden ayrı kalan Kaya'nın ailesinin yaşadıkları ile vatan özlemi okuyucuya aktarılır:

"Şermin'in annesi:

-Öğlen yemeğini nerede yiyeceğiz, diye sordu.

-Şimdi memlekette olmak vardı. Bursa'da olsaydık Kuşaklı' da ayranla sucuk ekmek yemeğe davet ederdim sizi, dedi Kaya'nın babası.

-Sahi ne güzel olurdu. Türkiye'yi çok özledim. Bursa'da pistler bu kadar büyük ve güzel değil ama insanın memleketi bir başka oluyor. Özlem içimi kavuruyor, dedi Nermin'in annesi." (SKİH, 2018, s.27).

Turan, eserlerinde vatanseverlik değeri; vatansever bir kahramanla anlatıldığı gibi memleket güzellikleriyle de anlatılmıştır. Hikâyeleri okuyan küçük okuyucu, eserlerde yer alan vatanseverlik değerini pekiştirme ve hayatında uygulama imkânı bulabilecektir.

Sonuç

Çocuğun eğitiminde edebiyatın, bilhassa çocuk edebiyatının önemli bir yeri vardır. Değerleri ilkin ailesinden, sonraları yakın çevresinden öğrenen çocuklar, okula başladığında ise değerleri öğretmenlerinden ve edebî eserlerden öğrenmeye başlayacaktır. Bunun için edebî eserlerde yer alan iletiler oldukça önemlidir. Kültürel değerlerimizi, dinî değerlerimizi güncel olaylar ekseninde tarihten kopmadan çocuğa aktarabilmek oldukça önem arz etmektedir. Bu noktada çocuk edebiyatı eserleri kaleme alan yazarlara büyük işler düşmektedir.

Nitelikli çocuk kitabı kaleme almak için çocuğu tanımak, çocuğun gelişim dönemlerine hitap etmek ve onun dünyasında ilgi uyandırarak ihtiyaçlarına cevap vermek gerekir. Her geçen gün ihtiyaçları değişen modern çocuğa; yeniliklere açık, güncel konular ile değerleri eserlerinde işleyebilen ve çocukları kitaba yaklaştıran Nuran Turan, "çocuğa göre" eserler yazmayı ilke edinen yazarlarımızdandır.

Çalışma materyalimiz olan, Nuran Turan'ın Türkçe Tema Hikâyelerinde yararlanılan görseller ve iletiler çocuğun dünyasına uygundur. Sevginin kıymetini bilen Turan, hikâyelerinin odağına sevgiyi koyarak çocuklara insanı, doğayı ve hayvanları sevmeye yöneltmektedir.

Turan'ın eserlerinde yer alan sevgi değeri; insan sevgisi, aile sevgisi, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, okuma sevgisi ve vatan sevgisi gibi alt başlıklarında ele alınmıştır. Yazar, insan sevgisine büyük bir önem vermiştir. İnsanı insan olduğu için sevmek gerektiği iletisi eserlerde yer almaktadır.

Hikâyelerde aile sevgisi, mutlu aile tabloları çizilerek anlatılmıştır. Anne sevgisi, baba sevgisi, kardeş sevgisi ve babaanne-dede sevgisi eserlerde yer almaktadır. Eserlerde aileler, mutluluklarını paylaşan ve dertlerini beraber çözen ailelerdir.

Hayvan sevgisi ise eserlerde belirgin şekilde işlenmiştir. Hayvanları seven, onları besleyen kahramanlar yoluyla çocuklara hayvan sevgisi ve merhameti aktarılmıştır. Ayrıca yazar, eserlerinde doğa sevgisini Atatürk Pera Palas'ta adlı hikâyesinde, Atatürk'ün Yalova'daki çınar ağacına olan sevgisini de yaşanmış bir örnek ile açıklayarak çocukların doğa sevgisini kazanmasını desteklemiştir.

Turan, çocuklara okuma sevgisini kazandırmak için kültürel değerlerimizi içeren hikâyeleri, çocukların ilgisini uyandırarak gerçek ile fantastiklik bağlamında kurgulayarak yazmıştır. Kahramanları okumayı seven kahramanların içinden seçerek çocukları okumaya teşvik etmiştir.

Hikâyelerde vatanseverlik değeri; vatansever bir kahramanla anlatıldığı gibi yurt güzellikleriyle de anlatılmıştır. Vatanından ayrı düşen insanların vatanına duyduğu özlem eserlerde yer almıştır. Eserler, vatanseverlik değerini kazandırabilecek niteliktedir.

Açık ileteler ve örtük ileteler yardımı ile eserlerde değerler eğitimi amaçlanmıştır. Ayrıca kahramanlar, çocuk okuyucuya rol model olacak şekilde seçilerek değerler okuyucuya aktarılmıştır. Hikâyelerdeki değerler, nasihat verici bir üslupla ele alınmamıştır. Çocuk, hikâyeleri okuduğunda hikâyenin bütününden değerleri sezerek kendi değerler sistemini kurabilecektir.

Kaynakça

İncelemeye Esas Olan Kaynaklar

- Turan, N. (2018). *Atatürk Pera Palas'ta* [APP]. İstanbul: Martı Çocuk Yayınları.
- Turan, N. (2018). *Bahtsız Şehzade* [BŞ]. İstanbul: Martı Çocuk Yayınları.
- Turan, N. (2018). *Ekocan gezegeni* [EG]. İstanbul: Martı Çocuk Yayınları.
- Turan, N. (2018). *Gilgamış* [G]. İstanbul: Martı Çocuk Yayınları.
- Turan, N. (2018). *Kapadokya'nın sırları* [KS]. İstanbul: Martı Çocuk Yayınları.
- Turan, N. (2018). *Kar tanelerinin dansı* [KTD]. İstanbul: Martı Çocuk Yayınları.
- Turan, N. (2018). *Lila ile Eren* [LİE]. İstanbul: Martı Çocuk Yayınları.
- Turan, N. (2018). *Nasreddin Hoca* [NH]. İstanbul: Martı Çocuk Yayınları.
- Turan, N. (2018). *Samanyolu'ndaki Karagöz ile Hacıvat* [SKİH]. İstanbul: Martı Çocuk Yayınları.
- Turan, N. (2018). *Ulya Mardin'de* [UM]. İstanbul: Martı Çocuk Yayınları.

Diğer Kaynaklar

- Ceran, D. (2018). Edebî metinlerde değer öğretimi. *Öğretmenliğin meslekî değerleri ve etik*. Ergün, M. Karabacak, N. Korkmaz, İ. ve Küçük, M. (Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık. s. 217-234.
- Demirel, Ş. (2010). *Edebi metinlerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Fromm, E. (1985). *Sevme sanatı*. Ankara: SAY.
- Günyüz, M. (2009). *Nuran Turan'ın Uzaylı Ulya Topkapı Sarayında adlı eserinde ötekileştirme sorununun ele alınmış biçimi*. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi: III. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi Kongresi.
- Halman, T. S. (1998). Masal ana. *Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Dergisi*. 40. s. 30.
- İndigo Dergisi, (16 Ocak 2013). “Çocuklar kitap okumaya ne zaman başlasın?”. <https://indigodergisi.com/2013/01/cocuklar-kitapokumayanezamanbaslasin/>. Erişim tarihi: 22.09.2019.
- İner, H. (2020). *Nuran Turan'ın hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Neydim, N. (2010). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/cocuk_edebyati_au284.pdf, Erişim tarihi: 20.02.2021.
- Önder, M. (2014). *Nur Ana Büyükkada'da macera*. İstanbul: Erdem Yayınları. (Nuran Turan'ın, Nur Ana Büyükkada'da macera adlı kitabının arka kapak yazısı.)
- Saruhan, E. (21 Aralık 2014). “Hayatın fırsatlarını kaçırmayın”. <https://www.yenisafak.com/yenisafakpazar/hayatinfirsatlarinikacirmayin2051290>, Erişim tarihi: 16.10.2019.
- Sever, S. (2007). “Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır?”. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. s.39-56.
- Sevgi, A. (2012). Yunus Emre'de insan sevgisinin evrensel niteliği üzerine. *Turkish Studies*. 7(1). s. 99-103.
- TDK güncel Türkçe sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim tarihi: 20.02.2021.
- Turan, N. (13-15 Kasım 2008). “Çocuk kitapları yazmaktaki amacım”. Türk Halkları Edebiyatı II. Uluslararası Çocuk/Uşak Edebiyatı Kongresi. Azerbaycan: Kafkas Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, O. (2020). *Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. Nuran Turan. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/turan-nuran>. Erişim tarihi: 20.02.2021.